

## Топ БараБуки: найкращі дитячі та підліткові видання 2023 року

25 січня в [Центральній міській бібліотеці імені Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва](#) експертки лабораторії дитячого читання «ВагаВука» відзначили найкращі дитячі та підліткові видання 2023 року. Цього року ми відзначаємо ювілейний, 10-й Топ БараБуки, і з такої нагоди до [довгого списку](#) ввійшло аж сто найкращих видань року, а до [короткого](#) – 50.

«Ми дійшли до тієї важливої точки розвитку, що дає підстави для виразних узагальнень. Усі ці роки “Топи БараБуки” були про письменників: ми відзначали, підсвічували авторів – творців національної дитячої та підліткової літератури, тих, на кого ще десять років тому мало звертали увагу як видавці, так і читачі, – зазначає засновниця БараБуки, письменниця **Таня СТУС**. – Видавати світові бестселери значно менш ризиковано, ніж вкладати кошти й час у неперевірені ринком рукописи. Тож ми взяли й буквально порахували сміливців і патріотів за 10 років: у яких видавництвах виходили книжки відзначених нами авторів? Перша трійка – очевидна, це найвідоміші: “Видавництво Старого Лева”, “Ранок”, “Vivat”, “А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА”. А от решта позицій у десятці навіть для нас виявилася непрогнозованою, бо мова про малих видавців. На жаль, кілька лідерів взагалі згорнули свою діяльність».

Відзнаки за послідовну підтримку сучасної української дитячої і підліткової літератури отримують видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «АССА», «ВИДАВНИЦТВО СТАРОГО ЛЕВА», «VIVAT», «КНИГОЛАВ», «МАМІНО», «РАНОК», «ТАЛАНТ», «ФОНТАН КАЗОК» і «ЧИТАРІУМ».

Як завжди, переможця в одній із номінацій традиційно вибрали читачі, узявши участь в опитуванні від БараБуки. Усього проголосувало **2054** читачі та читачки. З них **411** осіб віддало свій голос за книжку експертки з сексуальної освіти Юлії Ярмоленко «Без маячні про перші місячні». У 2019 році Юлія вже отримувала відзнаку Топу БараБуки в категорії «Пізнавальні книжки».

Цього року серед спецвідзнак – подкаст про літературні основи світогляду українців «Перефарбований лис», що налічує вже сім сезонів. «Ми стежимо за цим проєктом від найпершого епізоду. Класика нині в тренді, класику перевидають, перепрочитують, за класичними творами, вірю, ще знімуть багато кіно й серіалів. Освітянка Валентина Мержиевська та психологиня Марія Діденко у своїх розмовах не просто актуалізують класичні й певною мірою “заїджені” твори, вони її “оживлюють”, аналізуючи сюжетні колізії та поведінку персонажів так, ніби це живі люди. Саме такого погляду нам бракує у шкільній програмі, і саме тому ми радимо подкаст насамперед освітянам», – коментує **Ольга КУПРІАН**, письменниця, методистка лабораторії дитячого читання НЦ «МАНУ».

## Топ БараБуки: переможці 2023 року

**Перша книжка малюка:** Катерина Перконос, Ірина Рутило «Смачного!», «На прогулянку!» (Каламар)

**Перша книжка малюка:** Олег Симоненко, Наталія Кудляк «Няв-гав-кар ква-му-га-ко, або Звуконаслідування, або Вчуся говорити (Час майстрів)

**Пізнавальна книжка року:** Ганна Булгакова «Скелети і кістки» / Ілюстрації Анастасії Лагоди (Ранок)

**Пізнавальна книжка року:** Володимир Тиліщак «Отамани» / Ілюстрації Сашка Ком'яхова (Наш Формат)

**Книжка-картинка року:** Галина Вдовиченко «Метелики перетворюються» / Ілюстрації Софії Рунової (Видавництво Старого Лева)

**Мальовис року:** Юліта Ран, Катерина Підлісна «Пес Патрон та Шкарпетковий монстр» (Ранок)

**Художня проза для молодшого шкільного віку:** Оля Русіна «Тор – тракторець, що тягне танк» / Ілюстрації Олександра Шатохіна (Видавництво Старого Лева)

**Художня проза для молодшого шкільного віку:** Валентина Захабура «Панцир, лапи й крила пані Оксани» / Ілюстрації Анни Гаврилюк (Ще одну сторінку)

**Художня проза для молодшого шкільного віку:** Ольга Куждіна «Детективна агенція “САМ” в Ужгороді» / Ілюстрації Ганни Гаюнової (АССА)

**Художня проза для молодшого шкільного віку:** Сашко Дерманський «“Тю!” – сказав їжачок» / Ілюстрації Альони Потьомкіної (Vivat)

**Ілюстрована книжка року:** Дмитро Кузьменко «Вечірній вітер» / Ілюстрації Івана Кравця (Талант)

**Ілюстрована книжка року:** Олександр Подоляк, Олександр Шатохін «Нарвали не плачуть» (Крокус)

**Книжкова серія:** Саша Кочубей «Сім нескладух Говорухи», «Книга рекордів Говорухи», «(не)Розкрита справа Говорухи» (Навчальна книга – Богдан)

**Підліткова книжка року:** Мар'яна Стефак «Ключ Горгона» (Навчальна книга – Богдан)

**Підліткова книжка року:** Галина Ткачук «ЗВРК» / Ілюстрації Дарини Козачук (Vivat)

**Юнацька книжка року:** Настя Мельниченко «Мій дім – війна» (Теза)

**Юнацька книжка року:** Альона Сіліна, Наталія Довгопол, Ярина Каторож, Анастасія Куликова, Наталія Матолінець, Ірина Пасько, Дарія Піскозуб, Світлана Тараторіна, Ксенія Сокульська «Легендарій дивних міст» (Ранок)

**Дебют року в прозі:** Віталіна Макарик «Кеди в небі» (Видавництво Старого Лева)

**Поетична книжка року:** Людмила Горова «Ми вареники ліпили» / Ілюстрації Ярини Сасенко (ТаТиШо)

**Шпаргалка для вчителя:** Леся Мовчун «Космічні пухнастики вчать українську», ілюстрації Наталії Кудряк (Видавництво Старого Лева), «Чому два чоботи – пара» (Світлич), «Головомовки професора Макарончика», ілюстрації Олександра Шатохіна (Yakaboo Publishing)

**Вибір читачів:** Юлія Ярмоленко «Без маячні про перші місячні» / Ілюстрації Ірини Вале (Віхола)

**Спецвідзнака «Класика»:** Валентина Мержиєвська, Марія Діденко за подкаст «Перефарбований лис»

**Спецвідзнака «Бібліотека»:** безкоштовна дитяча онлайн-бібліотека «Library For All»

**Спецвідзнака «Дбайливий провідник дітей у знання інклюзії»:** видавництво «МаМіНо» за книжки Олександра Шатохіна «Чи легко жити циклопам?», Ганни Ткач «Ручна-зручна розмова. Путівник жестовою мовою», переклад жестовою мовою Ольги Рибак, ілюстрації Ірини Куценко

**Спецвідзнака «Артбук»:** Олег Михайлов «Жираф Монс. Харківська історія воєнної весни» / Художник Костянтин Зоркін, дизайнерка Надія Величко (АССА)

Як завжди, окремим списком подаємо книжки, до яких експертки причетні як авторки та упорядниці, видані за сприяння літературної агенції «BaraBooka», видавництва «Мала академія» або під крилом НЦ «Мала академія наук України»:

1. Соня Атлантова «Оповідки Загогульських» / Ілюстрації Ганни Осадко (Ранок)
2. Марія Артеменко «Вусата історія» / Ілюстрації Ольги Ребдело (Ранок)
3. Юлія Ілюха «Зеро» (Ранок)
4. Ольга Купріян «Панна Софія» / Ілюстрації Марини Шутурми (Ранок)
5. «Моя святкова бібліотека. Книжковий адвент-календар» / Ідея Ольги Попович, упорядкування Насті Музиченко (Каламар)
6. Оксана Луцківська, Христя Венгринюк, Ольга Купріян, Валентина Вздольська, Галина Ткачук «Іграшок повний будинок» / Ілюстрації Анни Вільчинської (Чорні вівці)
7. Настя Музиченко «Врятовані хвостики» / Ілюстрації Марини Шутурми (Навчальна книга – Богдан)
8. Світлана Ройз «Книжка сили й перетворень» / Ілюстрації Софії Філіпчук (Мала академія)
9. Таня Стус «Таємні історії великих і маленьких перемог» / Ілюстрації Марти Кошулінської (Книголав)
10. Катерина Терлецька, Дмитро Кузьменко «Клімат у твоїх руках» (Vivat)
11. Галина Ткачук «Хто такі котулаки» / Ілюстрації Івана Кравця (Ранок)

«BaraBooka. Простір української дитячої книги» – проєкт підтримки дитячого читання, історія якого почалася в 2014 році зі старту [сайту про українську дитячу літературу для дітей та підлітків](#). Цей інформаційний ресурс від початку було розраховано на широке коло читачів: від батьків та дітей, які вже можуть самі приймати рішення щодо вибору книжок, до фахової спільноти науковців, педагогів, бібліотекарів. Зараз це коло виросло до кількох десятків тисяч великих і малих книгодрузьок.

Щороку авторки та експерти порталу вказують на яскраві дебюти та відзначають видання різних жанрів і форматів: художні та пізнавальні книжки, новинки для дітей і підлітків різного віку та для родинного читання. Ознайомитися з переможцями минулих років, а також із положенням про Топ БараБуки можна [тут](#).

За роки промоції, спостереження та вивчення нових видань національної літератури «БараБука» стала епіцентром низки галузевих процесів: освітніх курсів для письменників та редакторів, розробки видавничих серій, методик читання, експертних аналітично-інформаційних довідників, сотень «живих читань» сучасних письменників тощо. Серед них – такий масштабний рух, як #ЖивіПисьменники, з Українським інститутом книги та ГО «Смарт-освіта».

Команда «БараБуки» – це літературознавиці, письменниці, методистки Лабораторії дитячого читання НЦ «Мала академія наук України».